

la tesi del qual refuto detingudament i en forma concloent, en el *DECH* (iv, 604b16-38): no val la pena de repetir ací els meus arguments, perquè es tracta d'una idea tan rebuscada en l'aspecte semàntic (*PULLICELLA 'petita puça') que no crec que hagi estat presa seriosament (ell mateix hi feia reserves), i són infundats els escrúpols fonètics que el mogueren a pensar-hi. Altrament vegeu en aquest article meu ¹ i en el del *REW* (6819) més bibliografia i alguns altres detalls i acudits més rebuscats que ja és inútil tornar a re-¹⁰butjar.

El dubte només podia existir entre un *PÜLLICĒLLA, diminutiu de PÜLLA 'femella jove d'animal', d'on ve el nostre *polla* (veg. *POLL* 'poller'), i *PÜELLICĒLLA, diminutiu de PUELLA que vol dir exactament el mateix ¹⁵ en llatí clàssic, i que no va quedar sense deixar algun rastre en temps romànics.² G. Paris, Wallenskjöld, Gammillscheg i jo ens decidírem pel segon ètimon, Diez i Wartburg (en Bloch²) pel primer, M-Lübke (*REW*₂) i Bloch dubtaven entre els dos. Des del punt de vista morfològic tots dos són bons, i per igual, compareu *DONZELLA* < *DOMNICILLA* diminutiu de *DOM(I)NA* 'senyora'. En l'aspecte semàntic el segon és preferible, perquè *PULLA* aplicat a una dona fou rar i restà poc freqüent, i en general és tan tardà que resulta ben in-²⁰versemblant la creació de *PÜLLICĒLLA ja en llatí vulgar, i amb vida robusta a la meitat de la Romània. Aquesta raó no és enterament decisiva però té un pes ben gran.

En el caire fonètic no es pot dir que ni l'un ni l'al-³⁰tre es presentin nets de dubtes; però els que s'oposen a aquest són més sòlids i fermes: car no crec que la pèrdua de la primera E de *PUELLICĒLLA causi gaire escrúpol a ningú. El francès, l'occità (on la variant *piucela* és diferenciació normal de *piücela*), i la ³⁵majoria de les formes catalanes, postulen una base amb U tancada, mentre que una part (en general recent) de les formes catalanes, i les d'alguna altra llengua (ja especificades), suposarien u oberta. Escrúpol que en tot cas tindria poca força: alguns ja l'eliminaren allegant que la posició en hiatus ÜE podia bastar per explicar-la: G. Paris parlava de contracció de ÜE en Ū, altres recordaren els casos de FŪIT, FŪERUNT, FŪERAT > fr. *fut*, *fürent*, *füre*; d'altra banda DŪAS, TŪA, SŪA > *dues*, *tua*, *sua* en català i en molts textos occitans.

Per un costat o l'altre sortim del pas. Però en el cas de *PÜLLICĒLLA aquest obstacle de la U existeix de debò, aquí en forma rotunda i sense palliatiu. Els qui defensen la idea es veuen obligats a recórrer al trist expedient d'una contaminació per part d'un altre mot: ⁴⁰pitjor que això, perquè el mot contaminador hauria de ser PŪTUS, PŪTA, 'noieta, noieta', a penes supervivent en romànic, si no és limitadament i en italià, d'on justament és absent el nostre mot, i en canvi va morir del tot en català i gallo-romànic (si no és en l'acc. de ⁴⁵'prostituta', tan allunyada i incompatible).

DERIV.: *Poncelleta* 'verge': «hi ha una font molt bella / tota nina que hi va no en torna *poncelleta*; «el rei moro se n'adona: / ells ja són en camí: / —*Poncelleta* te l'emportes, / *poncelleta* n'és per mi / ⁶⁰

--- *poncelleta* no hauria estada al matí» (versió B, recollida a Arles), MilàF (*Romillo.*, 228, 225D, B). Sembla que en l'època del romanç popular, el llenguatge vulgar (on ja s'anava generalitzant l'acc. neològica 'botó de flor'), tendia a reemplaçar *poncella* per *poncelleta* en el sentit de 'verge'; fins sembla endevinar-se, tenint en compte el nombre de síl·labes i la rima amb *bella*, que els autors havien escrit *bella: poncella*, i *poncella te l'emportes* etc., i que la introducció de *poncelleta* és cosa dels recitadors posteriors. *Poncellada. Poncellam. Poncellar. Poncelleria. Poncelló.*

Desponcellar 'desflorar, deshonrar una verge'. Ja sovint en el S. XIV a la *Questa* de Reixac: «sembla que aquell cavaler la vu<I>la *daspuença<I>lar*, *dasponcellada*, *aspunsalar*, 131.8, 131.25, 131.29, traduïnt *despuçeler*. En el citat procés de 1396, aquell Garrius tragué «de casa de son pare, ultra e contra voler d'aquell, per la finestra --- una donzella, e aquella se-n menà ab certes promences, sots color e scalfament de son ofici, e com la hac *desponzellada* ---», «continúament, per color de lurs officis, hajen *desponzellades* fadrines, corrupudes monges ---» (p. 120); «mata la quarta part del món y *desponsella* l'amiga --- És Caym qui mata Abel ---»: la «quarta persona del món», en una llegenda bíblica trobada en papers rossellonesos de principi S. XVI (*RLR* XI, 8). «Los aucells com s'aparian, les flors com *se desponcellan* y tot --- se torna jove», Em Vilanova (*O. C.* II, 15). Figuradament, amb bonica i forta imatge: «--- a París, la ciutat dels meus somnis, aon pensava *desponcellar* l'ànima en l'ambient intel·lectual de la vida, rodolant a gran doll per l'ampla ribera ---», Coromines (*Presons Im.*₁, p. 147, igual en l'autògraf).

Poncellatge 'virginitat' dues cites del S. XIV en *AlcM*, i Aversó 670, tots tres amb *pu*-. Ja en l'*Atl.* (versions 1867 i 1878), però en el sentit de 'temps en què un encara no s'ha casat': «De nostre *poncellatge* l'albada allà retrèyam; / los ulls de mes Hespèrides; llur front somiador; / mots ignocents d'esposos enamorats nos dèyam; / que 'l cor, al recordar-se'n, se trenca de dolsor» VI, 18a.

Poncell 'home verge', 'abstinent de ---'. «Metge en lo món saber no li bastà / saber lo mal que lo malalt soferta / --- / Enaxí -n pren al hom d'amor *poncell*: / no pot sentir passió, mas veu l'acte / d'aycell qu' en si porta lo gran caràcter / d'Amor, qui may contra ssi vol consell» (XVII, 6e, cf. la nota de Bohigas). En Verdager és 'fill, joveret descendent': «una polla d'aygua baixa, com un estel, / de sos jocs y alegries mos *poncells* a distraure / ---», *Atl.* VI, 21c, en l'esborrall de 1867, canviat en *ma prole* en la versió definitiva; però en aquesta apareix en un altre passatge: «sols per no veure lo quadro funerari, / d'espatlles s'hi mitj gira --- / —Ay! mos *poncells* veig caure del cel, com una pluja, / donant-los per entrada son cràter fosc l'infern, / com reb la mola rústega lo blat de la tramuja, / hont los atia 'l llamp del anatema etern» VIII, 38a.

Aponcellar [no *DOrt.*]: «una colla de dones, solteres i casades, verges acabades d'*aponcellar* --- anaven